

EMAIL: AROD@ARODPOLICIES.ORG

WWW.ARODPOLICIES.ORG

Håkon Skulstad
Politidirektør
Politidirektoratet

21.12.2018

Levering av rapport som demonstrerer store og pågående menneskerettsforbrytelser, samt oppfordring til Politiet om å ta konstitusjonelle forpliktelser på alvor.

Kjære Politidirektør.

AROD er en organisasjon som arbeider for menneskerettighetene på det ruspolitiske området og vi vil med dette informere politiets ledelse om et høyst problematisk situasjonsbilde.

Som du/dere vet må alle lover ha sitt på det tørre målt opp mot menneskerettighetene. Allikevel er det mye som tyder på at en så sentral lovgivning som narkotikaloven har et alvorlig forklaringsproblem målt opp mot grunnleggende grunnlovsmessige/menneskerettslige retningslinjer (hvilket vil si, prinsipper som likhet, forholdsmessighet, selvbestemmelsesrett, og frihetspresumpsjon) og vår organisasjon har forberedt et større arbeid som avdekker avvik mellom dagens praksis og de konstitusjonelle bestemmelser vi er bundet av.

Verket heter Human Rising: The Prohibitionist Psychosis and its Constitutional Implications (2018) og ble utgitt i en tidligere utgave i 2009. Det ble levert myndighetene da, men responsen var svak og vi har således, for å ivareta problemstillingens integritet, kommet med en revidert og oppdatert versjon for det internasjonale publikum.

Vi skal la verket tale for seg selv. Vi kan imidlertid nevne at andre instanser, som FNs menneskerettighetskomite, Pompidou Gruppen, og Rusreformutvalget, har mottatt boken som en rapport om menneskerettsbrudd, og som politiet kan se av dokumentasjonen er problemstillingen, i all enkelhet, følgende: Mens statens kodeks på den ene siden hyller menneskerettighetene og anerkjenner dem som Lex Superior, har norske myndighetspersoner i en ti-års periode nektet å forholde seg til klare menneskerettslige forpliktelser. Vi skal her gå igjennom dette bildet for politiet, slik at etaten er tilstrekkelig informert til å velge side i saken.

For det må gjøres klart, politiet må nå ta et valg om dere skal (1) fortette å forfølge befolkningen på totalitære premisser, eller (2) stå opp for menneskerettighetene ved aktivt å prioritere den norske befolknings grunnlovsværn.

Bakgrunnen for disse påstandene er videre dokumentert i Human Rising, og som dere kan se er det juridisk og moralsk ingen tvil om at vi lever i et post-konstitusjonelt regime. Vi skal i det videre oppsummere dette bildet for direktoratet, samt overrekke noen spørsmål forbundet med problemstillingen og politiets rolle.

Status Quo: En rettsstats fallitt

Til tross for at AROD har forberedt fem spørsmål som må kunne besvares til en uavhengig, upartisk, og kompetent retts tilfredsstillelse (og levert dokumentasjon som underbygger påstandene), så har justisministere, statsministere, helseministere, pluss en mengde politikere, siden 2009, sviktet sitt ansvarsbilde på området: Det er ingen tvil om at det, for statens tjenestemenn, påhviler et positivt ansvar for å ta påståtte menneskerettighetsbrudd på alvor, men disse har altså—for å forsvare narkotikaloven og statens stadig mer tvilsomme autoritet—gått til det skritt å ignorere rettighetsbildet til norske rusbrukere.

Ifølge Helseministeren har derfor Norge sitt på det tørre når staten forfølger narkotikalovbryterne. Dog, internasjonalt har vi tre grunnlovsdommer bare fra i år som motsier denne hypotesen (Georgia, Sør Afrika, Mexico), og det er nå av avgjørende viktighet at problemstillingen blir forsvarlig klarlagt.

Bare for å gi politiet en ide om dens vekt og viktighet: For Norges del prøvde norske rusbrukere å benytte seg av prøvelsesretten så langt tilbake som 2009. Ovenfor domstolene ble det gjort gjeldende at narkotikaloven er uforenlig med sentrale menneskerettsprinsipper og det ble fremlagt en prosedabel påstand (en tidligere versjon av rapporten dere mottar) som underbygde argumentet.

Istedenfor å tilrettelegge for en uavhengig, upartisk, og kompetent rett—én som var kompetent til å dømme i spørsmål av grunnlovs vekt—valgte imidlertid Høyesterett å lukke øynene for problemstillingen.

Siden den gang har de ikke sagt et ord om hvorfor de nekter å forholde seg til rettighetsbildet til landets narkotikalovbrytere. Tvert om skulle norske brukere, produsenter, og selgere bli fritt vilt for politistatens disipler, for saken ble tatt hånd om av en enkeltdommer i Strasbourg (V.A. De Gaetano) som var villig til å sette sitt navn på det som utviklet seg til å bli et juridisk attentat mot Europas rusbrukere.¹

Til tross for at denne grupperingen, som alle andre, skulle være garantert en uavhengig, upartisk, og kompetent rett, så henla denne dommeren hele problemstillingen—og begrunnet det i praksis med sin egen inkompetanse. Slik lot han minst 40 millioner europeere i stikken og overlot til myndighetene å gjøre hva de ville med denne marginaliserte og statlig forfulgte samfunnsgrupperingen.

Norske myndigheter kunne sånn sett puste lettet ut litt til: Nasjonens rykte som en ledende menneskerettighetsforsvarer skulle forbli—i alle fall frem til 2019 når Jagland går av som Generalsekretær i COE. Det er denne instansen som er Europas ansikt utav (og innad) for alt som har med sikkerhet, lov og orden, og menneskerettighetsforpliktelser å gjøre, og det er lite sannsynlig at etterfølgeren hans vil videreføre det skadebildet som Europadomstolens behandling i 2010-2012 påførte organisasjonen.²

Det blir jo stadig flere land som ser annerledes på ting. Som nevnt, konkluderer stadig flere internasjonale domstoler med at cannabisbruk, selv rekreasjonell, er beskyttet av grunnloven som en aktivitet den enkelte selv, som et voksent menneske, fritt må kunne velge, og med USA og

---

¹ (case no. 67078/10)

² Europadomstolen er en del av COE sitt apparat og den gang mottok både domstolen og Jagland et hundretalls klager fra engasjerte borgere som ba domstolen gjenoppta saken, grunnet åpenbar feil behandling. Til ingen nytte, for både rettens president og Jagland vasket hendene sine fra denne problemstillingen. Allikevel, verden har gått en del videre siden da og det blir bare mer og mer opplagt at dommen fra 2012 før eller siden må sees i nytt lys.

Canada har vi så vidt sett begynnelsen på en bevegelse som snart vil ende i et regulert internasjonalt marked.

Det blir, sånn sett, ikke bare mer og mer pinlig for COE og norske myndigheter å opprettholde beslutningen om å nekte rusbrukerne, dyrkerne, og selgerne, en mulighet til å få kartlagt rettighetsbildet sitt. Rent faktisk, fordi menneskerettighetene er klare på at samtlige har krav på et effektivt rettsmiddel når påstander om rettighetsbrudd kommer på bordet—og i dette tilfellet, godt dokumenterte påstander—setter det maktutøvere i en stadig mer umulig posisjon.

Under et post-konstitusjonelt regime, er jo ikke bare vilkårlig forfulgte grupperinger fritt vilt, men også de tjenestemenn som utfører grunnlovsstridige handlinger. De kan i dag ansvarliggjøres og anmeldes som deltakere i menneskerettsforbrytelser—og stadig flere kjenner den byrde det er en dag å bli husket som landsforrædere.

Angjeldende dette ligger Helseministeren og en håndfull andre tynt an. Deres ansvarsfraskrivelser går daglig utover den norske befolknings liv og helse, og det er for tiden opp til kontroll- og konstitusjonskomiteen hva som skjer videre. Det ligger imidlertid i kortene at de tjenestemenn som har integritet til å forsvare konstitusjonen før heller enn siden må komme på banen—og at heder og ære venter den som har mot til å utfordre status quo.

Veien videre—for politiet og nasjonen

For ti år siden var det langt mellom de som hadde ryggrad til å ta inn over seg det større bildet. Det rådet en kollektiv psykose så sterk at avstanden mellom teori og praksis ble ignorert av samtlige tjenestemenn, men vi ser nå at samfunnsstoffet har modnet. Det er ikke lenger like kontroversielt å utfordre premissene til forbudslinjen, og signalene vi har fått fra utland så vel som innland bekrefter dette.

Fra COE, for eksempel, har AROD fått tilbakemeldinger som tyder på at forholdet til Første prinsipper vil få sin rettmessige plass i debatten neste år.³ Videre har vi hatt noen runder med Rusreformutvalget, hvor vi, sammen med andre organisasjoner, har formanet om viktigheten av å følge grunnlovslinjen, og vi er meget håpefulle for neste år.

Ettersom enkelte medlemmer allerede, på sosiale medier, har gitt uttrykk for at de “må tenke prinsipielt”, ellers risikerer utvalget “å gå seg vill”, ser vi det som godt mulig at også Norge snart får en kommisjon på plass som er kompetent til å håndtere problemstillingen.

Det blir spennende å følge prosessen videre. Historisk sett er den ikke ulik den renselsesprosess som vasket over Tyskland etter andre verdenskrig og Sør Afrika etter apartheid, for vi har med en samfunnsmessig erkjennelse å gjøre—én hvor vi tar konsekvensen av hyklerske moralkodekser og tilrettelegger for reform, oppreisning, og forsoning.

Om det finnes folk i politiet som er villige til å være med på denne prosessen gjenstår å se. Historisk sett har jo etaten en uheldig tendens til å være overgrepsregimers verste redskap, og ansatte selv er stort sett ubevisst totalitære tilbøyeligheter. Man må gjerne til kriminologene eller filosofene for å finne videre dyptgående refleksjoner rundt makt og rett, og politiet har tidligere mottatt flere brev hvor etaten oppfordres til å ta situasjonen på alvor.

Det skal sies at ingen av disse har blitt besvart i rettsstatens favør. Riksadvokaten var den første til å svikte rettsstatens garantier da han i 2009, fra sin side, benektet prøvelsesrettens relevans for narkotikaforbrytere. Videre, i 2011, måtte visse avhør rundt 22. Juli etterforskningen avlyses fordi

---

³ Se vedlegg, Svar fra Denis Huber, Executive Secretary, COE/Pompidou group

politiet, på sin side, ikke ville imøtegå påstander om at de (med sitt bidrag til forbudslinjen) ikke bare årlig var med på å ta livet av langt flere enn Breivik, men utgjorde en langt større trussel mot rettsstaten.

Påstandene var godt nok dokumentert og politiet fikk til og med tilbud om bistand i oppklaring av narkotikaforbrytelser—rundt to tonn cannabis—om de bare stilte seg bak rettstatens garantier.

Ingenting av dette var imidlertid egnet til å lokke frem interesse. Selv justisministeren gav blaffen i påståtte (og godt dokumenterte) menneskerettighetsbrudd, og siden den tid har ting gått fra vondt til verre.

Vi lever, tross alt, under et post-konstitusjonelt regime hvor politiet årlig registrerer rundt 40.000 brudd på narkotikaloven—en lovgivning som beviselig ikke har noen grunnleggende rettmessighet og som, hadde rettsstatens garantier vært fulgt, hadde vært erklært grunnlovsstridig for snart ti år siden.

Det betyr, i all enkelthet, at når et seriøst rettsoppgjør kommer, så må nærmere en halv million såkalte “narkotika lovbrudd” gjenopptas, og disse straffede borgerne vil ha krav på oppreisning. Videre er det også slik at staten vil måtte tilby andre i denne forfulgte grupperingen en viss form for restitusjon—selv om den nok, for tilfellene tilbake til 1960-tallet, vil bli mer symbolsk.

At tanken er fremmed er utvilsomt. Allikevel, juridisk og moralsk er det ingen vei utenom, så politiet gjør allerede nå klokt å ta problemstillingen på alvor. At dere har et ansvar for lovene dere håndhever er opplagt, og AROD ber dere se nærmere på dokumentasjonen i Human Rising, da spesielt de fem spørsmålene som stilles i kapittel 13.2.3.

Ut fra dokumentasjonen kan politidirektoratet se hvordan ubevissthet og maktpolitikk har formet forbudslinjen. Sett fra menneskerettighetenes perspektiv har vi med en krigspsykose å gjøre og det er bare en grunnlovsstridig dobbeltmoral som opprettholder forbudslinjens troverdighet.

Dette er grunnen til at politiet, de siste femti år, har kommet stadig mer på kant med befolkningen. Oppmerksomheten som razziaene på skoler, osv., avgir, viser med all tydelighet at politiets autoritet, mye på grunn av narkotikaloven, er synkende, og kritikken som rettes mot etaten blir bare mer og mer relevant. Stadig flere forstår de prinsipielle betenkelighetene ved en vilkårlig ruspolitikk—en som oppfordrer til en type moral overfor alkoholbrukere og en helt annen rettet mot for eksempel cannabis brukere—og politiet som organisasjon gjør klokt i å gå i seg selv.

Alt for lenge har NNPF vært toneangivende fra deres side. I det siste har LEAP stått frem som et mer oppegående alternativ, men mange politifolk er redd for å bli oppfattet som desertører i narkotikakrigen. Det ligger allikevel i kortene at etaten, før eller siden, må se nærmere på den moralske plattformen i dette bildet. Og fordi NNPF, dessverre, verken har respondert på brev hvor de konfronteres med grunnlovsmessige fakta eller vært villige til, sammen andre organisasjoner, å støtte opp om grunnlovslinjen overfor Helse- og Omsorgskomiteen i dens høringer, oversender vi ballen til politiets ledelse. Vi ber dere gripe inn, slik at etatens navn og rykte ikke videre besudles.

Vi gjør gjeldende at ekstraordinære situasjoner kaller på ekstraordinære midler. Og om dere tillegger vår grunnlovstradisjon noen vekt, forventer vi ikke bare at direktoratet bevisstgjør ansatte på problemstillingen, slik at politiets virksomhet kan være mest mulig i tråd med tjenesteinstruksen, men også at dere øver et press på andre myndigheter for å få problemstillingen forsvarlig besvart.

Spørsmål til Politiet

De fem spørsmålene som må besvares til en uavhengig, upartisk, og kompetent retts tilfredstillelse er formulert i Human Rising, kapittel 13.2.3., og spørsmålene forblir ubesvart.

Dette er ikke akseptabelt. Det er en hån som gradvis underminerer verdigrunnlaget vårt, og såfremt direktoratet ikke kan svare godt på de fem spørsmålene, vi vil stille politiets ledelse følgende spørsmål:

- Ettersom politiet, gjennom sin virksomhet, skal “være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme borgernes rettssikkerhet, trygghet og velferd for øvrig”: Hvordan vil ledelsen forsvare politiets forfølgelse av narkotikalovbryterne nå som det er dokumentert motstrid til grunnlovsmessige verdier/menneskerettslige prinsipper? Står dere blindt ved loven, slik som ledere av totalitære regimer historisk oppfordrer til, eller ser dere nødvendigheten av en rask avklaring?
- Ettersom politiet skal “beskytte person, eiendom, . . . gjenopprette den offentlige ro og orden, og enten alene eller sammen med andre offentlige myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige sikkerhet og trygghet i samfunnet”. Tatt i betraktning at vi nå, for Norges del, har dokumentert at rundt 90 prosent av overdosedødsfallene synes å være en direkte konsekvens av forbudslinjen, at rundt 40 prosent av landets innsatte oppfyller kriteriene som politiske fanger, og at de rundt 40.000 narkotika-forholdene som årlig anmeldes og straffes/bøtelegges representerer en prinsipielt uforsvarlig praksis: Hvordan vil dere trygge befolkningen fra det skadebildet som narkotikaloven påfører samfunnsstoffet? Hva vil dere gjøre for disse menneskene?
- Ettersom vi har dokumentert fenomenet moralsk panikk—og at vi, sett fra menneskerettighetenes perspektiv, har vi med en krigspsykose å gjøre. Tatt i betraktning at “politiet skal forebygge forstyrrelser av den alminnelige orden og fred, om nødvendig sørge for at denne blir gjenopprettet, og videre hindre uberettigede krenkelser av den enkeltes person og frihet”, men at kriminologer/psykologer har påpekt at de som tiltrekkes politiets rekker alt for ofte er ukritiske til spørsmål forbundet med autoritet—og at disse således vil være de som med størst iver kjemper krigen mot narkotika, uavhengig av rettmessighet eller ikke: Hvordan vil dere håndtere den psykologiske skade som “krigspsykosen” har påført etaten?
- Takket være denne krigspsykosen er mange politifolk redde for å bli medlem av LEAP, mens de på den andre siden ser NNPF som et seriøst alternativ. De glemmer at bare førstnevnte har noe å komme med i informerte debatter, og at sistnevnte—for å opprettholde sitt prosjekt—blokkerer jussprofessorer og andre fra sosiale medier. Hvordan kan politiet la en slik organisasjon tale for seg? Vil dere ta et oppgjør med den ukultur som florerer, den som nekter å se nærmere på de logiske kortslutningene som trives i politiets rekker? Det er på høy tid. Det er, tross alt, en kjent sak at landets rusbrukere langt heller vil ha kontakt med dealerne sine enn politiet, så hvordan kan man unngå å se et langt mer grunnleggende forklaringsproblem åpenbare seg? Tenkende mennesker forstår jo raskt at det må være den samme tilbuds- og etterspørselsproblematikken involvert som for legale stoffer, og politiet selv vet godt at det er like varierende brukermønstre innenfor begge grupperinger. Det skal heller ikke mye tenkning til før man oppdager at kuren (demoniseringen, fremmedgjøringen, og forfølgelsen) er verre enn sykdommen (narkotikabruken): Grenser ikke da politiets atferd allerede til handlinger mot bedre viten—handlingene den enkelte tjeneste-

mann selv må forstå er uforenelige med slikt som menneskerettigheter og diskriminasjonsvern?

- Det er en kjent sak at politiet “plikter å forebygge og motvirke alt som kan utsette allmenheten eller den enkelte for fare eller unødige ulemper. Når forholdene tilsier det skal politiet” til og med “samarbeide med de offentlige særorganer som er opprettet for å ivareta sikkerheten på spesielle sektorer i samfunnet”. Vi gjør gjeldende at dette er en ekstraordinær situasjon som kaller på ekstraordinære tiltak, så hvordan vil dere være med å få vår grunnlovs iboende løfte på plass? Hvordan vil dere håndtere den juridiske skade som ligger i det å operere under et post-konstitusjonelt regime? Hvordan vil dere, alene eller sammen med andre, trygge samfunnet generelt mot de påståtte krenkelser? Hvordan vil dere bidra til rettsikkerhet for de rundt 40.000 subjekter politiet årlig retter lovens tyngde mot? Hvordan vil dere rette opp den skade som allerede er skjedd? Hvordan vil dere unngå en videreføring av skadebildet for fremtiden? Hvordan vil dere reformere virksomheten? Hvordan stiller politiet seg til et “etterkrigsoppgjør”?
- Når det gjelder menneskerettigheter, er vi alle forpliktet til å bidra til at de fremmes og realiseres, og dette gjelder også dere. Det at overordnede myndigheter har sviktet på området fritar ikke politiet selv for ansvar, så hvordan vil dere bøte på det skadebildet som politiets håndheving av narkotikaloven har påført den enkelte og samfunnet generelt? Hvilke skritt tar dere nå, rent faktisk, for å få en slutt på den unntakstilstand som ble innført for femti år siden med reverseringen av frihetspresumpsjonen?
- Vi gjør gjeldene at dyperegående refleksjoner rundt disse tabubelagte problemstillingene er viktige for politiet. Hvordan kan tjenestemenn og kvinner ellers “opptre med den ro og beherskelse som situasjonen krever”? Hvordan kan dere ellers betrakte dere “som allmenhetens beskytter, hjelper og veileder”? Vår erfaring er at samtlige av de som pågripes for narkotikaforbrytelser vil skrive under på at de føler seg fremmedgjort av politiets fremferd: De har blitt forfulgt, ransaket, arrestert, fengslet, fratatt jobber, med mer; de siste ti år til og med nektet sentrale konstitusjonelle garantier, så hvordan kan dere ellers fremstå som verdige vår tillit?

Ubehagelige—kanskje til og med forvirrende—spørsmål, helt klart.

Det er da også lite sannsynlig at politiet, for noen år, siden ville besvart en slik henvendelse, da den kognitive dissonansen ville vært for stor.

Allikevel, vi registrerer, blant annet, den norske avdelingen av LEAP som tegn i tiden på at politiet er mer splittet i spørsmålet enn tidligere. Dette betyr at problemstillingen vokser på etaten, og når vi tar med i betraktningen at politiet allerede har gjort en viss innsats for å besvare PASCANs spørsmål forbundet med medisinsk cannabis, håper vi dere er klare for den rettighetsorienterte debatten.

Vi ser derfor frem til svar, og om det er noe vi kan bistå med ta gjerne kontakt.

Med vennlig hilsen

Roar Mikalsen

Leder for AROD